

Strategi för social hållbarhet

2022 - 2035

TRANÅS
KOMMUN

Innehållsförteckning

Inledning

Bakgrund

Tranås - en hållbar kommun

Hållbar utveckling

Starka samband med ekonomiskt och ekologisk hållbarhet

Vad är social hållbarhet?

Vem vänder sig strategin till?

Hur tog vi fram strategin?

Ansvar och uppföljning

Strategins koppling till andra styrdokument5

FNs globala mål och Agenda 2030

Folkhälsa

Social hållbarhet.....7

Prioriterade områden

1. Det tidiga livet

2. Utbildning/arbete och sysselsättning

3. Boende och närmiljö

4. Levnadsvanor

5. Jämställda, jämlika villkor

6. Trygghet, delaktighet och inflytande

Defintioner och begrepp.....20

Inledning

Tranås kommun, liksom övriga kommuner i Sverige har utmaningar inom social hållbarhet. Den sociala hållbarhetsdimensionen utgår från alla människors lika värde. Utbildning, arbete, inkomst och kreativitet påverkar invånarnas välmående och är en förutsättning för en växande kommun. Det vi gör idag har betydelse för kommande generationers möjligheter till ett bra liv i Tranås kommun.

Bakgrund

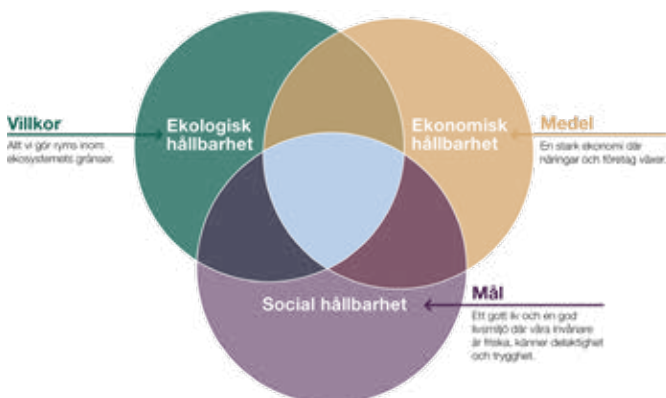
Tranås - en hållbar kommun

Genom god horisontell samverkan kan vi tillsammans skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation och på så vis skapa ett socialt hållbart Tranås kommun.

Syftet ska uppnås genom att engagera medborgare, förtroendevalda och medarbetare i Tranås kommun. Strategin ska även inspirera andra aktörer i samhället såsom näringslivet och civilsamhället till samverkan, dialog och innovation för ett socialt hållbart Tranås kommun.

Strategin omfattar både kommunkoncernen och Tranås kommun som geografiskt område och bygger på de globala målen för hållbar utveckling, de nationella folkhälsomålen, och Tranås kommuns Vision 2040 - Tranås tar initiativet. Strategin relaterar även till översiktsplanen och regionala handlingsplaner samt bidrar till den regionala utvecklingsstrategin (RUS) övergripande mål, ett hållbart, attraktivt och tillgängligt län 2035.

Strategin för social hållbarhet gäller för åren 2022-2035 och ersätter tidigare folkhälso-, tillgänglighets-, integrationspolitiska program.

Hållbar utveckling

Hållbarhet har tre dimensioner; ekologisk, ekonomisk och social. Ekologisk hållbarhet omfattar allt som har med jordens ekosystem och planetens gränser att göra. Ekonomin kan ses som ett medel för att nå hållbarhet. Den sociala hållbarhetsdimensionen handlar om välbefinnande, rättvisa, rättigheter och människans behov. Social hållbarhet är inte möjlig utan att också ekosystemen fungerar hållbart.

Starka samband med ekonomisk och ekologisk hållbar utveckling

Det är av stor vikt att de tre hållbarhetsområdena hanteras parallellt. Uppfyllnad av social- och ekologisk hållbarhet är en förutsättning för ekonomisk hållbarhet, liksom den ekonomiska hållbarheten är en förutsättning för social- och ekologisk hållbarhet. Social hållbarhet har avgörande betydelse för det demokratiska samhället och är nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. När vi arbetar förebyggande och främjande blir effekten en ekonomisk hållbarhet. Man skulle ofta kunna säga att den ekonomiska hållbarheten är en effekt av hur vi tillvaratar det sociala och ekologiska kapitalet. Med ett ekonomiskt hållbart Tranås kommun avser Tranås kommun att befolkningsutvecklingen är i balans avseende ålders- och könsfördelning, förändringstakt och att alla medborgare har möjlighet att försörja sig. Målet i det övergripande strategiska dokumentet Inriktning för tillväxt är att öka andelen invånare i åldersspannet 30-50 år i arbete. Det dokumentet har stark koppling till social och ekologisk hållbarhet där samverkan är en viktig förutsättning för att nå ett socialt hållbart Tranås kommun år 2035.

Denna modell illustrerar det klassiska synsättet på hur hållbar utveckling kommer till stånd när samtliga dimensioner är i fas med varandra.

Vad är social hållbarhet?

Folkhälsomyndigheten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har inom ramarna för Mötesplats social hållbarhet tagit fram en beskrivning av social hållbarhet, som lyder; Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Social hållbarhet är avgörande för det demokratiska samhället och är helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett socialt hållbart samhälle tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget.

En förutsättning för social hållbarhet är att det råder en samsyn kring vad ett välfärdssamhälle ska erbjuda. I ett sådant samhälle beskrivs välfärdstjänsterna av att:

- Tillgodose alla människors grundläggande behov och att de mänskliga rättigheterna säkerställs.
- Bidra till att alla människor är inkluderade – oavsett kön, utbildnings- och inkomstnivå, social status, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet och uttryck, ålder och funktionsnedsättning.
- Anpassa och utforma arbetet utifrån de grupper som har störst behov.

Vem vänder sig strategin till?

Den vänder sig till medborgarna som bor och verkar i Tranås kommuns geografiska område samt till tjänstepersoner och förtroendevalda i Tranås kommunkoncern. Social hållbarhet är allas ansvar, alla som bor, arbetar, driver företag är viktiga aktörer för att skapa ett socialt hållbart Tranås. Strategin vänder sig till tjänstepersoner och förtroendevalda i Tranås kommunkoncern. Social hållbarhet är komplext och kräver samverkan mellan aktörer nationellt, regionalt och lokalt för att möta de gemensamma utmaningarna som samhällsutvecklingen medför. Samverkan mellan den offentliga sektorn, civilsamhället och näringslivet är av stor vikt för att skapa ett socialt hållbart Tranås kommun för invånarna

Hur tog vi fram strategin?

Strategin och dess inriktningar är framtagen tillsammans med förtroendevalda, tjänstepersoner från Tranås kommunkoncern, representanter från civilsamhället, Länsstyrelsen Jönköpings län, Region Jönköping sektion folkhälsa. Delaktighet och bredd av kompetens har varit viktiga i processen för framtagandet.

Strategin för social hållbarhet och dess sex målområden är antagen av kommunfullmäktige, vilket ger ett tydligt uppdrag för hela kommunkoncernen att arbeta med frågorna.

Ansvar och uppföljning

Kommunstyrelsen har det kommunövergripande ansvaret att samordna, genomföra och följa upp strategin för social hållbarhet. En nulägesanalys samt en handlingsplan som kopplar till strategi för social hållbarhet kommer att tas fram. Uppföljning sker årligen.

Strategins koppling till andra styrdokument

Strategin talar om hur vi i Tranås kommun avser att arbeta med de globala målen i den sociala dimensionen. Social hållbarhet är komplex och behöver arbetas med på alla nivåer i samhället, såväl globalt och nationellt som regionalt och lokalt.

FNs globala mål och Agenda 2030

Agenda 2030 för hållbar utveckling antogs av FN:s generalförsamling i september 2015. Den innebär att världens länder förbundit sig att gemensamt uppnå en ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbar utveckling till år 2030. Agendan innehåller 17 mål och 169 delmål som tillsammans kallas de Globala målen.

De 17 målen handlar om att avskaffa fattigdom, uppnå jämställdhet, bekämpa klimatförändringar säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande, säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning och en varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt. Kommunerna har en viktig roll att bryta ner de globala målen till lokala förhållanden och hanterbar nivå.

Figuren beskriver de 17 globala målen.

Folkhälsa

Folkhälsa är till skillnad från individens hälsa, ett begrepp för hela befolkningens samlade hälsa. En god folkhälsa innebär att hälsan är så god som möjligt och samtidigt så jämnt fördelad som möjligt. En god hälsa utgör grunden för våra liv och är en viktig förutsättning för ett aktivt deltagande i samhället. Olika slags bestämningsfaktorer, som biologiska faktorer, relationer, levnadsvanor och samhällsfaktorer påverkar människors hälsa. Hälsans bestämningsfaktorer delas ofta in i fyra olika nivåer, där den yttersta nivån står för övergripande strukturella faktorer, nästa nivå utgör individens livsvillkor, sedan följer levnadsvanor och den fjärde nivån står för sociala

nätverk och relationer. Faktorerna påverkar varandra. Arbetslöshet kan exempelvis påverka matvanorna som i sin tur påverkar vikten som i sin tur påverkar förekomst av hjärtinfarkt. Orsaker behöver alltså inte vara kopplade direkt till individen utan kan ligga på samhällsnivå.

Det övergripande målet för den nationella folkhälsopolitiken är: Att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Till det övergripande målet finns åtta målområden

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

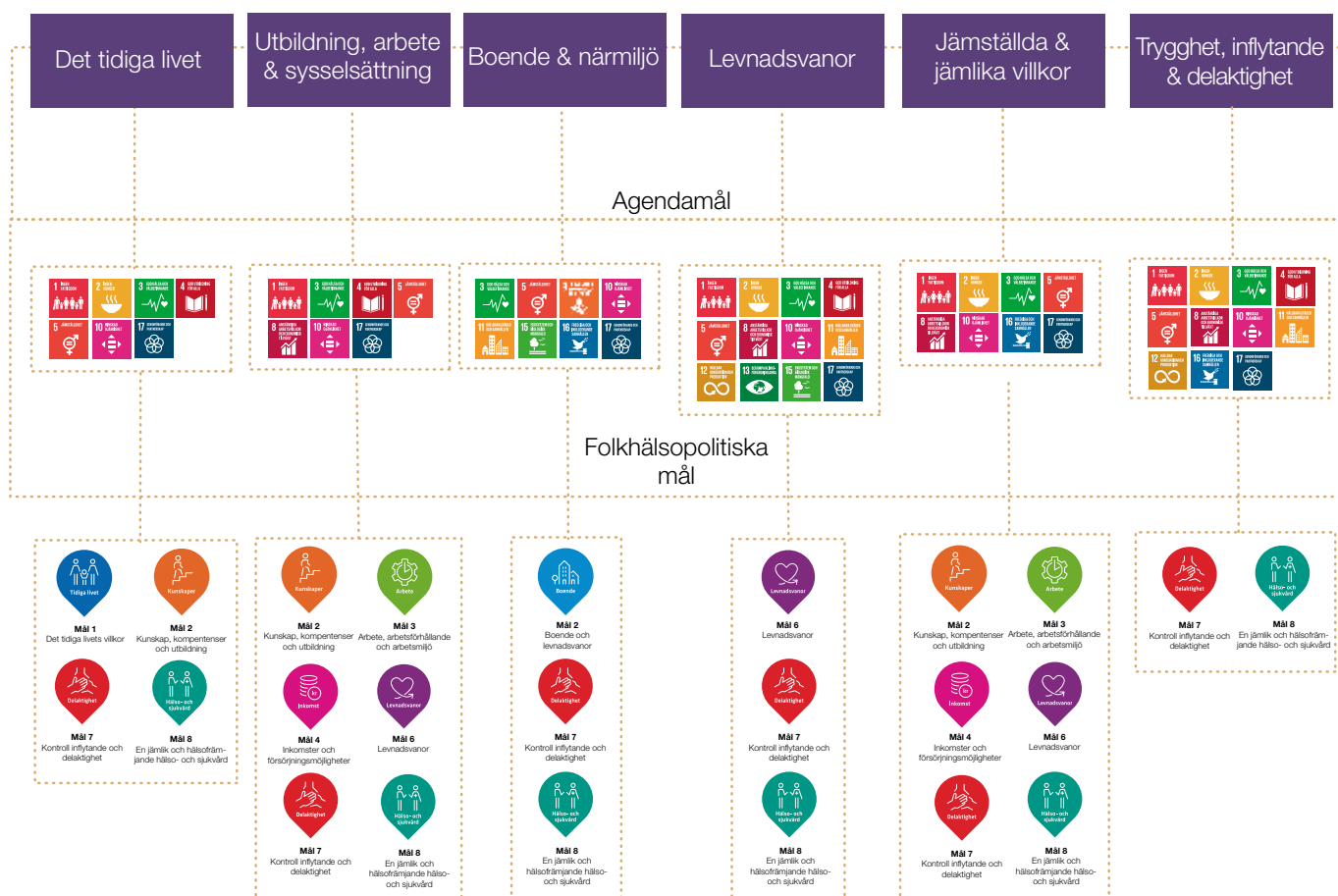
En god och jämlik hälsa – åtta målområden

Figuren beskriver de 8 folkhälsomålen.

Social hållbarhet

Strategi för social hållbarhet innefattar sex målområden. Bilden nedan illustrerar hur dessa områden medverkar till att uppnå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 samt de nationella folkhälsomålen.

Prioriterade områden

Varje område innehåller mål, beskrivning samt inriktning.

Målet är övergripande och beskriver var vi vill vara år 2035. Det vänder sig till kommunkoncernen samt till alla som bor och verkar i Tranås kommun.

Inriktningen svarar på frågan: "Vad som ska ha uppnåtts till år 2035". I varje prioriterat område ska de jämställdhetspolitiska målen samt barnkonventionslagen tas i beaktande. Jämställdhetsmålen presenteras i område 5 på sidan 16.

1. Det tidiga livet

Alla barn och unga i Tranås kommun har trygga uppväxtvillkor.

Beskrivning

En god miljö för barn och unga är en viktig och självklar del i Tranås kommuns utveckling och bidrar till en hållbar kommun med attraktivitet, god tillväxt och hög gemenskap.

De flesta unga har en god upplevd hälsa, känner sig trygga och delaktiga och ser positivt på sin framtid men det finns barn och unga som känner sig otrygga och som lever i utanförskap. Många barn som växer upp har inte möjligheten att få det stöd hemifrån som behövs att t.ex. klara skolans kunskapskrav.

Barn ska med hänsyn till individuella behov ges det stöd och den stimulans som krävs för att de ska kunna utvecklas. Att klara skolan är en av de största skyddsfaktorerna för ett barn och en viktig del i det förebyggande arbetet. Sambandet mellan föräldrarnas utbildningsnivå och att klara skolan är tydligt- ju högre utbildningsnivå desto högre andel barn som klarar skolan, och samband syns även mellan en god hälsa och en lägre arbetslöshet.

Kommunen tillsammans med civilsamhällets aktörer har en viktig roll att skapa goda förutsättningar för livslångt lärande, ett rikt kulturliv, meningsfulla idrotts-och fritidsaktiviteter, att skapa en brygga mellan skoltid och fritid där det informella och det formella lärandet kan berika varandra.

Barn och elever ska med hänsyn till individuella behov ges det stöd och den stimulans som krävs för att de ska kunna utvecklas.

Barn och unga kommer dagligen i kontakt med kommunal verksamhet och för att säkerställa att vårt arbete sker i linje med FN:s konvention om barnets rättigheter antar vi ett barnperspektiv som sätter barnets bästa i främsta rummet.

Det tidiga livet

Mål 1

Det tidiga livets villkor

Mål 2

Kunskap, kompetenser och utbildning

Mål 7

Kontroll inflytande och delaktighet

Mål 8

En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Inriktning

1.1 Tranås kommun ska stärka barns och ungas rättigheter med utgångspunkt i barnkonventionslagen/ lagen om FN:s konvention om barnets rättigheter.

1.2 Tranås kommun ska utveckla och ständigt förbättra det förebyggande arbetet med insatser till barn och unga samt vårdnadshavare.

1.3 Tranås kommun ska arbeta för att ge barn och unga trygghet, samt en god fysisk, psykisk och social hälsa. Barn från mindre gynnsamma socioekonomiska förhållanden ska särskilt uppmärksammas.

1.4 Tranås kommun ska stärka arbetet för att fler barn och unga ska ha en meningsfull fritid.

2. Utbildning/arbete och sysselsättning

I Tranås kommun finns förutsättningar att bilda, utbilda sig och bli en del av en hållbar arbetsmarknad.

Beskrivning

I Tranås kommun tror vi på individens egen förmåga att ta ansvar för sin sysselsättning och egenförsörjning gentemot sig själv men också samhället. Utbildning, arbete och sysselsättning har direkt effekt på folkhälsan och den sociala hållbarheten. Att kunna försörja sig själv är en viktig del för att kunna uppnå en god och jämlik hälsa men även för människors sociala liv

Sambandet mellan utbildningsnivå och arbetslöshet är mycket tydligt – ju högre utbildning desto lägre arbetslöshet och sambandet syns även mellan arbete, hälsa och en god arbetsmiljö.

Oavsett utbildningsnivå är arbetslösheten betydligt högre för utrikes- än inrikesfödda, för äldre samt för personer med funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga. Unga som varken arbetar

eller studerar har särskilt svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Hälsa, arbete och integration hör ihop – på samhällsnivå har sysselsättningsgraden stor betydelse för tillväxt och hållbar utveckling. Fritiden är en viktig del för det informella lärandet och individers utveckling av kompetenser och färdigheter i alla åldrar.

Utbildning, arbete & sysselsättning

Mål 2

Kunskap, kompetenser och utbildning

Mål 3

Arbete, arbetsförhållande och arbetsmiljö

Mål 4

Inkomster och försörjningsmöjligheter

Mål 6

Levnadsvanor

Mål 7

Kontroll inflytande och delaktighet

Mål 8

En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Inriktning

2.1 Tranås kommun ska arbeta för en höjd utbildningsnivå.

2.2 Tranås kommun ska arbeta för att fler unga blir behöriga till gymnasiet.

2.3 Tranås kommun ska arbeta för att fler unga fullföljer en gymnasieutbildning.

2.4 Tranås kommun ska öka invånarnas sysselsättningsgrad genom bland annat samverka med det lokala näringslivet och övriga marknaden.

2.5 Tranås kommun ska stärka arbetet med unga som varken arbetar eller studerar.

2.6 Tranås kommuns organisation ska arbeta systematiskt för att främja hälsa, förebygga ohälsa och olycksfall samt för att uppnå en god och social, organisatorisk och fysisk arbetsmiljö.

2.7 Tranås kommun ska arbeta för att stärka möjligheten för personer med funktionsnedsättning att vara en del av arbetsmarknaden.

3. Boende och närmiljö

Alla i Tranås kommun har en trygg, säker och stimulerande närmiljö som skapar framtidstro.

Beskrivning

Boende och närmiljö är en viktig komponent i ett socialt hållbart samhälle. Utgångspunkten för hur social hållbarhet kopplar an till en hållbar stadsutveckling handlar om hur den fysiska miljön i kommunen kan stärka en jämlik, trygg och attraktiv livsmiljö. Säkra platser leder till trygga platser.

Hur städer, landsbygd och bostadsområden är utformade påverkar hur vi arbetar, lever, umgås och förflyttar oss. Att en kommun har ett rikt och välkomnande kultur- och fritidsliv är av avgörande betydelse för att uppnå ett mer inkluderande och tillgängligt samhälle. Genom att arbeta tillsammans för att skapa aktiva och inkluderande mötesplatser kan vi uppnå förutsättningarna för ökad aktivitet av både fysisk och social karaktär. Detta i sin tur kan minska ofrivillig ensamhet samt att invånarnas hälsa förbättras.

Hållbar stadsutveckling kan bidra till att bygga bort segregation och strukturella skillnader inom och mellan grupper och olika delar av staden.

Nya attraktiva bostadsområden skapas genom att en kommun erbjuder ett varierat utbud av bostäder som grundar sig på en proportionellt balanserad befolkning och dess behov av boendeformer.

Boende & närmiljö

Mål 2

Boende och levnadsvanor

Mål 7

Kontroll inflytande och delaktighet

Mål 8

En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Inriktning

3.1 Tranås kommun ska arbeta för trygga och säkra inkluderande mötesplatser.

3.2 Tranås kommun har och erbjuder ett varierat och proportionellt utbud av bostäder.

3.3 Tranås kommun ska i plan och exploateringsprocesser aktivt arbeta för att främja social hållbarhet.

3.4 Tranås kommun ska verka för att invånarna kan vara aktiva i sin närmiljö, såväl fysiskt som socialt.

3.5 Tranås kommun ska samverka med de lokala fastighetsbolagen för att tillsammans skapa stimulerande och trygga miljöer.

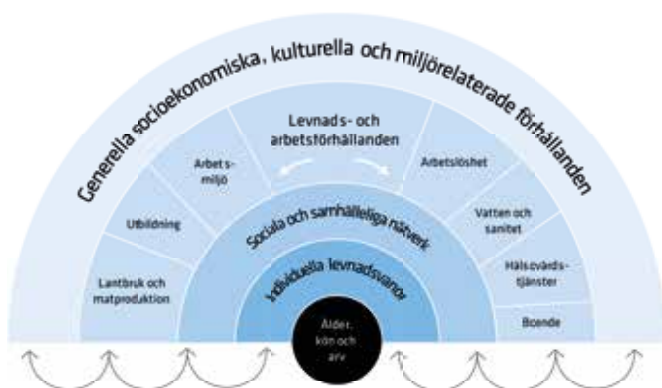
4. Levnadsvanor

Tranås kommun främjar hälsosamma vanor genom hela livet.

Beskrivning

God hälsa är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och att bidra till samhällets utveckling. Hälsan i en befolkning beror på många olika faktorer och kan ses som resultatet av ett samspel mellan individ och samhälle. För att uppnå en god och jämlik hälsa krävs att människor har jämlika livsvillkor.

Dessa villkor och förutsättningar kallas ofta för hälsans bestämningsfaktorer. Se nedan modell.

Dahlgren G, Whitehead M. (1991) Policies and Strategies to Promote Social Equity in Health. Stockholm, Sweden: Institute for Future Studies.

Ett sätt att beskriva vad som påverkar hälsan och dess fördelning i befolkningen är Whiteheads och Dahlgrens regnbågsmodell

Levnadsvanor är vanor som har stor betydelse för vår hälsa. Hur vi äter, dricker och rör på oss spelar roll för hur vi mår. Levnadsvanor baseras på inlärd beteenden, våra livsvillkor och samhällets normer. Dessa grundas i unga år. Barn och unga är därför en viktig målgrupp.

Arbetet med hälsosamma vanor genom hela livet omfattar fysisk aktivitet, psykisk hälsa, kost och goda matvanor, arbete mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel

Att verka för en jämlik och god service till våra medborgare är viktigt för känslan av delaktighet och samhällsgemenskap.

Hälsosamma vanor är nära sammankopplade med de andra prioriterade områdena i strategi för social hållbarhet som syftar till att skapa jämlika livsvillkor.

Levnadsvanor

Inriktning

4.1 Tranås kommun ska arbeta för att alla invånare har jämställd och jämlik hälsa.

4.2 Tranås kommun ska utifrån ett hälsofrämjande synsätt tillhandahålla stödjande livsmiljöer och öka frisk- och skyddsfaktorerna för invånarna.

4.3 Tranås kommun ska verka för en meningsfull fritid i samverkan med civilsamhällets aktörer.

4.4 Tranås kommun ska arbeta för att förebygga beroende och minska de medicinska samt sociala skadorna av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel.

4.5 Tranås kommun ska skapa förutsättningar för att den psykiska hälsan ökar hos invånarna.

4.6 Tranås kommun ska skapa förutsättningar för att öka den fysiska aktiviteten hos invånarna.

5. Jämställda och jämlika villkor

Tranås kommun är en förebild i medmänsklighet, mångfald och öppenhet, fritt från våld.

Beskrivning

Jämställdhetspolitikens övergripande mål är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Målet antogs 2006.

Sveriges jämställdhetsmål består av sex mål

1. En jämn fördelning av makt och inflytande
2. Ekonomisk jämställdhet
3. Jämställd utbildning
4. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
5. Jämställd hälsa
6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Jämställdhet handlar inte bara om jämn könsfördelning utan också om att uppmärksamma attityder, normer, värderingar och ideal som påverkar livsvillkoren för kvinnor och män inom samhällets olika områden. En människas möjligheter i livet påverkas av vilken socioekonomisk grupp man tillhör, var i landet man bor, liksom etnicitet, sexuell orientering, funktionsförmåga och annat som faller inom ramen

för diskrimineringsgrunderna. Ojämlighet skapar olika förutsättningar för grupper eller individer. I arbetet med jämställdhet är det viktigt att reflektera över hur alla kategorier samverkar med varandra, det är först så det är möjligt att förstå hur ojämlikhet skapar olika förutsättningar för grupper och individer.

Om samhället ska vara jämlikt måste det också vara tillgängligt för alla, det gäller både den fysiska tillgängligheten och tillgången till information och kommunikation. FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning bygger på FN:s allmänna deklaration om mänskliga rättigheter.

En kommun har mycket att vinna på att upphandla med social hänsyn. Genom detta finns möjlighet att förbättra integrationen, motverka utanförskap och minska långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd.

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är ett samhälls- och folkhälsoproblem som allvarligt påverkar levnadsvillkor och livskvalitet för dem som drabbas.

Våldet innebär omfattande konsekvenser för såväl individ som samhälle.

Jämställda & jämlika villkor

Inriktning

5.1 Tranås kommun ska arbeta för att minska hälsoskillnader utifrån socioekonomiska faktorer.

5.2 Tranås kommun ska stärka arbetet för att förebygga mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

5.3 Tranås kommun ska arbeta för mångfald och integration genom att skapa ett integrerande samhälle, såväl fysiskt som socialt.

5.4 Tranås kommunkoncern ska arbeta för att ha sociala krav vid upphandling och inköp.

6. Trygghet, inflytande och delaktighet

Tranås, en trygg kommun där medborgarna känner delaktighet och inflytande. Tranås kommun har ett strukturerat och gott samarbete med civilsamhället.

Beskrivning

Alla invånare i Tranås kommun ska känna sig trygga. Trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete är en viktig grundsten i ett socialt hållbart samhälle och det är en stark tillväxtfaktor.

En låg kriminalitet möjliggör kommunen att växa ytterligare och det trygghetsskapande arbetet spänner över alla målområden inom social hållbarhet.

Delaktighet är ett uttryck för demokrati och är en av de viktigaste hörnstenarna i ett hållbart samhälle. Att öka delaktigheten handlar om att ge utrymme för allas röster – att hitta fungerande former för dialog, medskapande och återkoppling.

Ett högt valdeltagande har ofta en stark koppling till social hållbarhet eftersom det är ett tydligt mått på människors upplevda möjligheter till inflytande och känsla av samhörighet. För att säkra en hållbar tillväxt och välfärd är det viktigt med ett effektivt

tillvaratagande av människors förmåga, deras delaktighet och vilja till inflytande.

Ett starkt civilsamhälle utgör en av grunderna för tillit och förtroende i samhället. Hos civilsamhällets organisationer bedrivs verksamheter som är centrala för socialt hållbar samhällsutveckling och minskade hälsoskillnader i befolkningen. Civilsamhällets aktörer spelar en betydelsefull roll i att fungera som en länk mellan invånare och beslutsfattare men också som ett stöd i arbetet i kommunens alla områden.

Trygghet, inflytande & delaktighet

Mål 7

Kontroll inflytande och delaktighet

Mål 8

En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Inriktning

6.1 Tranås kommun ska stärka arbetet för att förebygga våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, våldsbejakande extremism och hatbrott.

6.2 Tranås kommun arbetar systematiskt med trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete genom samverkan.

6.3 Tranås kommun arbetar för höjd kunskap och ökad förståelse om demokratis grundläggande principer.

6.4 Tranås kommuns information ska vara lättillgänglig och begriplig för alla.

6.5 Tranås kommun ska stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning med utgångspunkt från konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Definitioner och begrepp

Agenda 2030

FN har tagit fram en agenda för hållbar utveckling som världens länder antagit för att tillsammans uppnå 17 globala mål till år 2030.

Attityd

Är en bestående utvärdering, positiv eller negativ av objekt, personer, och idéer. Inom socialpsykologin och andra vetenskaper används termen attityd vanligen för en varaktig inställning som har byggts upp genom erfarenheter och kommer till uttryck i att man är för eller emot något (ett attitydobjekt).

Barn och unga

Barn är enligt FN:s konvention om barnets rättigheter varje människa under 18 år. Ungdom är enligt Sveriges ungdomspolitik personer mellan 13-25 år.

Brottsförebyggande arbete

Brottsförebyggande arbete är åtgärder som syftar till att dels påverka de omständigheter i situationen som gör att personer väljer att begå brott, dels de åtgärder som syftar till att minska benägenheten hos människor att begå brott.

Civilsamhället

Definieras i Sveriges politik för det civila samhället som "en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen". Civilsamhällets aktörer utgörs av de föreningar, stiftelser och övriga organisationer, nätverk och sammanslutningar av människor som agerar tillsammans i gemensamma intressen.

Demokrati

Demokrati handlar om alla människors lika värde och rättigheter och om möjligheten att vara med och bestämma. I Sverige finns rättigheterna angivna i grundlagen. Där står det att all offentlig makt utgår från folket och att riksdagen är folkets främsta företrädare. Riksdagen är på så sätt en mycket viktig del i den svenska demokratin. Vart fjärde år är det val till riksdagen och då ska medborgarna utse 349 riksdagsledamöter. De ska representera människorna i Sverige och ledamöterna ska se till att folkets vilja genomsyrar besluten som riksdagen fattar.

Diskrimineringsgrunder

Det finns sju diskrimineringsgrunder som omfattas av lagens diskrimineringsförbud: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

FN:s konventioner

Det internationella arbetet för mänskliga rättigheter tar sin utgångspunkt i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948. De rättigheter som inryms i förklaringen har senare förts in och vidareutvecklats i ett antal konventioner som är bindande för de anslutna staterna. En stor majoritet av världens länder har anslutit sig till konventionerna. Tillsammans utgör de ett universellt ramverk för arbetet med de mänskliga rättigheterna.

Funktionsnedsättning

Innebär en nedsättning av fysisk psykisk eller intellektuell funktionsförmåga.

Funktonshinder

De hinder i samhället som en person med en funktionsnedsättning kan stöta på, till exempel en trappa utan en rullstolsramp.

Funktionsvariation

Begreppet funktionsvariation innebär att alla människor har en egen uppsättning förmågor, oförmågor, styrkor och svagheter. Funktionsvariationer är avvikelser från normen gällande fysisk, psykisk eller kognitiv funktion. Ibland innebär funktionsvariationer också funktionsnedsättning, men inte alltid.

Ordet, funktionsvariation finns inte med i socialstyrelsens termbank men används av funktionsrörelsen och media och det syftar till att belysa att alla funkar olika och det upplevs av en del som mindre negativt laddat.

Folkhälsa

Folkhälsa är, till skillnad mot individens hälsa, ett begrepp för hela befolkningens samlade hälsa. Den tar hänsyn till både nivå och fördelning av hälsan. En god folkhälsa innebär alltså att hälsan är så god som möjligt och samtidigt så jämlikt fördelad som möjligt bland olika grupper i samhället.

Främjande

Stödande, stärkande insatser.

Förebygga / Preventionsarbete

Förhindra i förväg, minska risken att någonting ska ske. Förebyggande arbete.

Hatbrott

Hatbrott definieras som hets mot folkgrupp, olaga diskriminering och alla andra brott där ett motiv varit att kränka en person, en folkgrupp eller annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet.

Hbtqi

Hbtqi är ett samlingsbegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, queerpersoner och intersexuella.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Har sin grund i kön, makt, sexualitet och kulturella föreställningar om dessa. När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck är kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet central och starkt knuten till kollektivet. I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhet i fokus och familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Detta förhållande kan vara mer eller mindre uttalat och kontrollen kan sträcka sig från vardagliga former av begränsningar i flickors och kvinnors liv som berör exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb, giftermål och skilsmässa. I sin mest extrema form resulterar hederstänkandet i hot om våld, våld och dödligt våld.

Hälsa

Fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, och inte endast frånvaro av sjukdom eller skada.

Hälsans bestämningsfaktorer

Hälsan i en befolkning beror på många olika faktorer och kan ses som resultatet av ett samspel mellan individ och samhälle. För att uppnå en god och jämlik hälsa krävs att människor har jämlika livsvillkor. Dessa villkor och förutsättningar kallas ofta för hälsans bestämningsfaktorer

Indikator

En indikator är ett statistiskt mått som indicierar, visar och mäter delar av en större helhet. Indikatorn syftar till att ge vägledning för att identifiera behov och åtgärder. Den kan även ge en ökad förståelse om orsakssamband samt främja uppföljning av målområdena i programmet. Viktigt att känna till är att en indikator inte avslöjar orsaker och ger heller inte alltid en tillräcklig bild. Ofta kan fördjupningar och kompletteringar behöva göras.

Integration

Det är en process där den leder till att skilda enheter förenas; eller även när två samhällen förenas av en sådan process. Integration handlar även om att känna tillhörighet i samhället, att olika grupper i samhället möts och har ett utbyte med varandra.

Jämlikhet

Betyder att alla människor har samma värde och ska behandlas likvärdigt, oavsett till exempel etnisk tillhörighet, sexuell läggning eller funktionsnedsättning. Ordet jämlikhet kommer från FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från år 1948.

Jämställdhet

Jämlikhet mellan kvinnor och män som ska ha samma möjlighet att forma samhället och sina egna liv. Området omfattar bland annat frågor som makt, inflytande, ekonomi, hälsa, utbildning, arbete och fysisk integritet.

Livsvillkor

Förutsättningar för människors levnadsförhållanden och som ofta ligger utanför den enskilda individens omedelbara kontroll. Livsvillkoren omfattar t.ex. socioekonomisk bakgrund och det samhällssystem individen lever i.

Mänskliga rättigheter/MR

En del av folkrätten som reglerar relationen mellan staten och enskilda individer. MR är ett juridiskt system som begränsar statens makt över individen och som samtidigt fastslår vissa skyldigheter för staten gentemot individen. I Sverige skyddas de mänskliga rättigheterna av tre grundlagar: regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Lagarna säger att staten och kommunerna ska arbeta för att trygga rätten till arbete, bostad och utbildning för alla invånare.

Nationella minoriteter

De fem erkända nationella minoriteterna i Sverige är judar, romer, samer (som även är ett urfolk), sverigefinnar och tornedalingar. De historiska minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli.

Normer

I ett normkritiskt förhållningssätt granskas och ifrågasätts normer som kan verka exkluderande och ta sig uttryck i exempelvis kränkningar, trakasserier, mobbing, diskriminering, vardagsrasism och negativ särbehandling. Ett normkritiskt förhållningssätt möjliggör därmed ett inkluderande genom att belysa och förändra strukturer som kan verka exkluderande.

Rättighetsbaserat arbete

Att arbeta rättighetsbaserat innebär att kommunens arbete med mänskliga rättigheter både är ett mål och ett medel för att uppnå målet. Det innebär ett aktivt arbete för att mänskliga rättigheter både ska respekteras och förverkligas inom den egna organisationen. Detta sker genom ett fokus på att ingen individ eller grupper av individer diskrimineras eller får sina rättigheter kränkta.

Segregation

Segregation handlar om att människor lever åtskilda, ofta beroende på skillnader i socioekonomisk bakgrund. Segregation förekommer i många olika sammanhang, som mellan skolor, på arbetsmarknaden eller mellan bostadsområden, och leder till ojämlika livsvillkor. Segregationen är relationell, vilket innebär att den definieras av relationer mellan minst två poler och att utvecklingen i de olika polerna påverkar varandra. Det är alltså inte en skola eller en stadsdel som är segregerad, utan en hel kommun eller region.

Socioekonomisk status

Samlingsbegrepp för utbildningsgrad, yrkesstatus och inkomstnivå och har tydliga effekter på vår hälsa.

Sociala hänsyn

Det är en upphandling som tar hänsyn till en eller flera av följande sociala aspekter: anställnings- och sysselsättningsmöjligheter, anständigt arbete, arbetsvillkor som uppfyller arbetstagarnas rättigheter, social integration, lika möjligheter, tillgänglighet för alla, beaktande av hållbarhetskriterier, frågor om etisk handel och CSR.

Trygghet

Är den känsla som utlöses när en individ tolkar en fysisk miljös utformning och användning genom att sinnesintryck kombineras med såväl egna erfarenheter, som med andra individers eller mediers beskrivningar av risken för att utsättas för brott eller hotfulla situationer.

Universell utformning

Det innebär att allt nytt som tas fram ska fungera oavsett alla våra olika behov och förutsättningar. En inkluderande samhällsplanering utgår från den mänskliga mångfalden och bidrar till hållbar utveckling.

Våld i nära relationer/VINR

Våld i nära relationer är mellan makar, sambor, särbor, före detta partners, mellan föräldrar/vårdnadshavare och barn och mellan släktingar. Våld är varje handling riktad mot annan person som skadar, smärtar eller kränker. Det är också en våldshandling att tvinga någon att göra något mot sin vilja, eller att tvinga någon att sluta med något hon eller han vill. Våld kan vara psykiskt, fysiskt, sexuellt, försummelse, ekonomiskt utnyttjande och hedersrelaterat våld och förtryck.

Våldsbejakande extremism

Ideologier som bejakar och legitimerar våld som medel för att förverkliga extrema ideologiska åsikter och idéer där terrorism är en metod som används av våldsbejakande extremistiska grupperingar och individer.

Värderingar

Frihet, gemenskap, hälsa, jämlikhet, kärlek, rättvisa och trygghet är exempel på grundläggande värden. En värdering uppkommer när ett värde uttrycks i omdömen eller handlingar. Att ha en värdering innebär att värdera något som bra eller dåligt.

TRANÅS
KOMMUN

Kultur- och fritidsförvaltningen
Stadshusplan 1, 573 82 Tranås · 0140 - 681 00
tranas.kommun@tranas.se · www.tranas.se